

leefde nog een dankbare herinnering aan het feit dat na de eerste wereldoorlog vele duizenden Hongaarse kinderen voor herstel van gezondheid een tijdlang in Nederlandse gezinnen opgenomen waren.

★

In de laatste dagen van december '43 werd aan de Nederlandse officieren in Stanislau meegedeeld dat zij in verband met de Russische vorderingen aan de zuidelijke sector van het Oostelijk front binnenkort naar een ander kamp overgebracht zouden worden. Die mededeling stimuleerde de 'Reisvereniging' tot extra grote activiteit. Een grootscheepse verhuizing bracht allerlei wanorde met zich waarvan aspirant-vluchtelingen nog in Stanislau gebruik konden maken. Bovendien werd afgesproken dat velen zouden trachten te ontsnappen tijdens het treintransport naar het nieuwe, onbekende kamp.

Inderdaad, tijdens de verhuizingsdrukte ontsnapten vijf officieren uit Stanislau via een tunnel die met veel zorg gegraven was: de vijf die wij al eerder noemden en waartoe o.m. Doorman en van der Waals behoorden. Bovendien verstopten zich tijdens die drukte twee-en-twintig officieren op verschillende punten in het gebouw, zestien onder de schuin oplopende houten vloer van de toneelzaal. Daar hielden zich eerst zeven officieren schuil (onder wie van Amstel) die voor ongeveer een week voedsel bij zich hadden, maar bij hen voegden zich nog negen: kapitein van den Wall Bake met acht jongeren – hun bedoeling was om in Russische kledij als z.g. schoonmaakploeg buiten het kamp te komen. De groep van negen werd ontdekt terwijl zij de volgende ochtend op zolder juist de Russische kledij aantrok, de groep van zeven hield zich eerst acht etmalen schuil, kreeg toen tekort aan voedsel, besloot te trachten op dezelfde wijze als de groep van negen weg te komen (men wist niet dat deze gearresteerd was): als Russische schoonmaakploeg dus, en werd eveneens ontdekt op de zolder waar zij zich wilde verkleeden. Ook de resterende zes officieren werden gevonden zonder dat zij buiten het complex hadden kunnen komen.

Meer succes hadden enkelen van diegenen die voor hun ontsnapping gebruik maakten van het treintransport. Die treinen bestonden weer uit goederenwagens. Dat voorziende had de 'Reisvereniging' enkele honderden tafelmessen aan de rugzijde tot zaagjes laten invijlen en die zaagjes waren ingebakken in een aantal van de broden die elk transport meekreeg. Er waren drie transporten: 10, 11 en 12 januari '44 waren de vertrekkedata. Door de zorgen van de 'Reisvereniging' werden bij het transport van 11 januari